



กรอบปฏิบัติการ สานเสวนาเพื่อเรียนรู้

บันทึกนี้ตีความจากบทที่ ๗ ในหัวข้อ Frameworks and Fundamentals

กรอบปฏิบัติการสานเสวนาเพื่อเรียนรู้ ประกอบด้วย ๙ ส่วน ซึ่ง ๓ ส่วนแรกเป็นคำอธิบาย และ ๖ ส่วนหลังเป็นแนวทาง คือ (๑) เป้าหมาย (๒) ลักษณะพิเศษ (๓) ความแตกต่างระหว่างกรอบนี้กับกรอบชุดก่อน (๔) นิยาม (๕) ท่าที่ (๖) หลักฐานสนับสนุน (๗) หลักการ (๘) ชุดแนวทาง (๙) ตัวชี้วัด

ตัวสาระหลักของกรอบปฏิบัติ คือ ชุดแนวทางสอนเสวนา (dialogic teaching repertoires) ๘ ชุด ที่แต่ละชุดจะเป็นหัวข้อของบันทึกต่อไป บันทึกชุดนี้พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้ครูดำเนินการพัฒนาวัฒนธรรมของห้องเรียน และจัดการห้องเรียน พัฒนารูปแบบการพูดโต้ตอบระหว่างนักเรียนกับครู พัฒนาการดำเนินการเสวนาในห้องเรียน และการขับเคลื่อนต่อการตั้งคำถาม (questioning) การขยายประเด็น (extending) สู่การอภิปราย (discussion) และการโต้แย้ง (argumentation)

เป้าหมาย (Purpose)

เป้าหมายของ กรอบปฏิบัติการสอนเสวนาเพื่อเรียนรู้ (dialogic learning framework) นี้ มีเป้าหมายเพื่อกำหนดและอธิบาย ธรรมชาติ (nature) มิติ (dimension) และองค์ประกอบ (elements) ของวิธีสอนแบบสานเสวนา กรอบปฏิบัติการนี้มีทั้งส่วนที่เป็นคำอธิบาย (descriptive) และส่วนที่เป็นข้อกำหนด (prescriptive) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารบอกแนวทางที่ครบถ้วน ไม่ใช่เพื่อเป็นคู่มือดำเนินการเสวนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

กล่าวใหม่ว่า กรอบปฏิบัติการนี้ เป็นกรอบแนวทางสำหรับครูนำไปคิด รายละเอียดการดำเนินการเอง ไม่ใช่คู่มือที่บอกสูตรสำเร็จรูป

ลักษณะพิเศษ (Distinctive features)

กรอบปฏิบัติการนี้มี ๖ ส่วน คือ (๑) *นิยาม* มีการกำหนดนิยามทั้งของ สาสนเสวนา และของการสอนแนวสาสนเสวนา เพราะสองสิ่งนี้เป็นคนละสิ่ง (๒) *ทำที่* บอกเหตุผลของแนวทางดำเนินการในภาพใหญ่ (๓) *หลักฐานสนับสนุน* สรุป หลักฐานด้านการศึกษา ที่สนับสนุนการสอนเสวนาตามแนวทางที่เสนอ (๔) *หลักการ* บอกแนวทางประยุกต์ใช้ชุดแนวทางสอนด้วยสาสนเสวนา และบอกเกณฑ์ประเมิน คุณภาพของการสอน (๕) *ชุดแนวทาง* ที่ครูนำไปปรับใช้ตามบริบทและความจำเป็น ชุดแนวทาง (repertoires) ประกอบด้วย (a) settings (b) forms (c) transactions (d) moves (๖) *ตัวชี้วัด* หนังสือลดจำนวนตัวชี้วัดลงจากกรอบชุดก่อนๆ เหลือเพียง ๑๕ ตัวชี้วัด สำหรับวัดการสนทนาเสวนา

กล่าวได้ว่าเป็นกรอบปฏิบัติที่ยืดหยุ่น ครูนำไปปรับใช้ได้ แต่เป็นกรอบปฏิบัติ ที่มีทฤษฎีสนับสนุนอย่างแน่นแฟ้น ผมไม่ได้เน้นจับประเด็นเชิงทฤษฎีมาตีความ ลงไว้อย่างละเอียด คือผมเน้นภาคปฏิบัติมากกว่า

ความแตกต่างระหว่างกรอบนี้กับกรอบชุดก่อน

แนวทางจัดการเรียนรู้แบบสอนเสวนาเริ่มพัฒนาตั้งแต่ ค.ศ. 2002 และมี วิวัฒนาการเรื่อยมา มีการปรับปรุงและทดสอบใหญ่ด้วย RCT ใน ค.ศ. 2014 - 2017 แล้วจึงปรับปรุงเสนอในหนังสือ *A Dialogic Teaching Companion* ที่ผมใช้เป็น ต้นฉบับตีความมาเสนอในบันทึกชุดนี้

จำนวนชุดแนวทาง (repertoires) เพิ่มขึ้นจากมี ๓ ชุด ใน ค.ศ. 2002 (วิธีจัดการปฏิสัมพันธ์ พูดเพื่อสอน และพูดเพื่อเรียน) เพิ่มอีก ๓ ชุด จากงานวิจัย ค.ศ. 2014 - 2017 (การพูดในชีวิตประจำวัน การตั้งคำถาม และการขยายประเด็น) มาจนเป็น ๘ ชุด ในหนังสือ *A Dialogic Teaching Companion*

นิยาม

สานเสวนา (dialogue) คือการแลกเปลี่ยนกันทางวาจา ที่มีความพิถีพิถัน ด้านสารสนเทศ ความคิด (idea) ข้อมูลหรือสารสนเทศ (information) และ ข้อคิดเห็น (opinion) โดยผมขอเพิ่มเติมว่า สานเสวนามีมิติด้านการฟังกัน และการไม่ด่วนตัดสิน อยู่ด้วย

สอนเสวนา เป็นแนวทางสอนด้วยคำพูดที่ใช้พลังของการสานเสวนา เพื่อกระตุ้น และขยายความคิดการเรียนรู้ การรู้ และความเข้าใจของนักเรียน และเพื่อเอื้อให้นักเรียนอภิปราย ให้เหตุผล และโต้แย้ง การสอนด้วยสานเสวนาเป็นการเชื่อม การพูด การคิด ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความรู้ และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ก่อตัว เป็นกรอบความคิด ความเชื่อ และคุณค่า รวมทั้งพัฒนาวิธีพูดและวิธีฟัง

ท่าที (Stance)

ท่าทีสำคัญของการสอนเสวนา คือ เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ โดยที่ความเข้าใจนั้นเกิดจากประสบการณ์ตรง ของตนเอง ผ่านความร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง นำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนต่อการเรียนรู้ของตน และต่อสิ่งที่ ตนเรียนรู้

อีกท่าทีหนึ่งคือ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตระหนักว่า การเรียนรู้ไม่เพียงเป็น กระบวนการถ่ายทอดและรับถ่ายทอด แต่ยังเป็นกระบวนการที่มีการต่อรอง และการสร้างสรรค์ขึ้นเอง และในที่สุดแล้วแต่ละคนเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการได้ สัมผัสความรู้ ทั้งด้วยตนเองและจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ

อีกท่าทีหนึ่งคือ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่มีการเสวนาเป็นศูนย์กลาง ระหว่างตัวเรากับคนอื่น ระหว่างความรู้ส่วนบุคคลกับความรู้ส่วนรวม ระหว่าง ปัจจุบันกับอดีต และระหว่างวิธีสร้างความหมายหลากหลายรูปแบบ

จะเห็นว่า คำว่า “ท่าที” (stance) ของหนังสือ ในวัฒนธรรมไทยน่าจะหมายถึง ความเชื่อในคุณค่าของการสอนแบบसानเสวนา

ในการสอนเสวนา การสอนและการเรียนจะทำให้การเรียนรู้จากการคิด (cognitive learning) กับการเรียนรู้จากกระบวนการทางสังคม (social learning) เป็นสิ่งเดียวกัน โดยที่กระบวนการทางสังคมนวมถึงพัฒนาการ (developmental) ปฏิสัมพันธ์ (relational) วัฒนธรรม (cultural) และกระบวนการ (procedural)

เชื่อว่า การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการมีเป้าหมายชีวิตของตนเอง และการมีความรับผิดชอบ (accountability: developmental, relational, ethical, cultural) โดยผมขอเพิ่มเติมว่าอาจมองได้จากมุมมองของการพัฒนาตัวตน หรือ Chickering's seven vectors of identity development <https://studentdevelopmenttheory.weebly.com/chickering.html#:~:text=Arthur%20Chickering's%20Seven%20Vectors%20theorize,manual%20skills%2C%20and%20interpersonal%20competences>. เชื่อว่า ความเข้าใจหรือการเรียนรู้เป็นผลผลิตของการโต้แย้ง การทำความเข้าใจที่หลากหลาย ในหลากหลายสถานการณ์ (ratiocinative, epistemological, cultural, procedural)

เชื่อว่า การศึกษามีมิติของความตระหนักในกาละ เทศะ และบุคคล เรียนรู้จากคนอื่น สถานที่อื่น ในเวลาอื่น (developmental, relational, cultural, ontological)

ผมขอตีความว่า การเรียนรู้จากสอนเสวนาช่วยทะลายกรงขังอันคับแคบของ “การศึกษาในรูปแบบ” ที่พัฒนาขึ้นมารับใช้สังคมที่ตีกรอบแข็งที่อตายตัวสู่การเรียนรู้ในรูปแบบที่ใช้อิสรภาพของความเป็นมนุษย์เป็นพลังยิ่งใหญ่สู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในโลกยุค VUCA (volatile - เปลี่ยนเร็วและรุนแรง uncertain - ไม่แน่นอน complex - ซับซ้อน ambiguous - กำกวม)

หลักฐานสนับสนุน (Justification)

การริเริ่มวิธีการใหม่ที่แตกต่างไปจากความเคยชินเดิมๆ ย่อมมีคำถามเสมอว่าการใช้การสอนแนวสอนเสวนาแทนการสอนแบบเดิม มีหลักฐานสนับสนุนอย่างน้อย ๘ ประการ ดังนี้

- *การพูดกระตุ้นการคิด* การพูดกับการคิดเป็นกลไกทางสมองที่เชื่อมโยงกัน ภาษาช่วยสร้างการเชื่อมโยงประสาทในสมอง กลไกนี้สำคัญมากในช่วงชีวิตระยะเด็กเล็ก และวัยรุ่น ในกระบวนการพูดและแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่น เราเรียนรู้วิธีคิดไปพร้อมกัน
- *การพูดกระตุ้นการเรียนรู้* การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การพูดช่วยเป็นโครงร่าง (scaffold) ของการคิด จากคิดแบบเดิมสู่การคิดแบบใหม่ ในห้องเรียนการพูดช่วยดึงดูดความสนใจและแรงจูงใจของนักเรียน ช่วยให้ใจจดจ่ออยู่กับงาน และเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้
- *การพูดนำสู่การรู้จริง (mastery)* นักเรียนเพิ่มความลึกและเชื่อมโยงของตนในประเด็นเรียนรู้ผ่านการพูด เป็นเจ้าของภาษาและหลักการที่พูดออกมา นำสู่ความคล่องแคล่วเชี่ยวชาญในความรู้นั้น
- *การพูดฝึกการสื่อสาร* มนุษย์ใช้ภาษาทุกประเภทเพื่อแลกเปลี่ยนและต่อรองความหมาย และสื่อสารกิจกรรมในชีวิตประจำวัน โดยภาษาที่ใช้มากที่สุดคือภาษาพูด
- *การพูดนำสู่ความสัมพันธ์* การพูดสร้างและกระชับความสัมพันธ์ทางสังคม การเรียนรู้ผ่านการพูดได้ทั้งความรู้และความสัมพันธ์ ในขณะที่การอ่านและเขียนมักเป็นกระบวนการที่ทำคนเดียว การพูดนำสู่ความสัมพันธ์ความร่วมมือ และการสร้างความเป็นพวกพ้อง รวมทั้งยังได้ฝึกพูดแบบโต้แย้งหรือปะทะ โดยไม่สูญเสียความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน
- *การพูดนำสู่การตีความวัฒนธรรม* การพูดนำสู่การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมกับผู้อื่นในชุมชน ช่วยให้ปัจเจกบุคคลมีที่ยืนในชุมชน และช่วยให้ชุมชนมีที่ยืนอยู่ภายในบุคคล ซึ่งหมายความว่าช่วยให้บุคคลผู้นั้นมีจิตทำเพื่อชุมชน

- การพูดในฐานะการฝึกเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย การพูดเป็นกิจกรรมหลักของกิจกรรมประชาคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชาธิปไตย ทั้งประชาธิปไตยและสถาบันทุกระดับต้องการคนที่มีความสามารถนำเสนอ ประเมิน โต้แย้ง ทำทนาย และทดสอบข้อโต้แย้งและวาทกรรมของผู้อื่น
- พูดเพื่อสอน คำพูดที่เตรียมมาอย่างดีของครูช่วยให้ครูเข้าถึงความคิดของนักเรียน ซึ่งนำไปสู่การวินิจฉัยความต้องการคิดออกแบบกิจกรรมหรืองานประเมินความเข้าใจ ประเมินความก้าวหน้า ให้คำแนะนำป้อนกลับที่มีความหมาย และช่วยสนับสนุนนักเรียนให้ผ่านพ้นความท้าทายที่เผชิญ ทั้งหมดนั้นคือ การสอนที่ทรงประสิทธิผล

หลักการ (Principles)

หลักการพูดในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดี มี ๖ ประการ คือ

- สะท้อนความเป็นทีมเดียวกัน (collective) เพื่อให้ห้องเรียนเป็นพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน
- สะท้อนความเกื้อหนุน (supportive) ให้นักเรียนรู้สึกในห้องเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่จะแสดงออกได้อย่างอิสระตรงไปตรงมา ไม่กลัวผิด รวมทั้งมีบรรยากาศของความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ไปด้วยกัน
- ต่างตอบแทน (reciprocal) นักเรียน (และครู) รับฟังซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิด ตั้งคำถาม แสวงหาทางเลือกหรือแนวคิดอื่น โดยครูช่วยให้นักเรียนมีโอกาสแสดงพฤติกรรมนี้อย่างเพียงพอ
- อภิปรายตรวจสอบข้อเท็จจริงร่วมกัน (deliberative) เพื่อนำมุมมองที่แตกต่างหรือข้อโต้แย้งมานำเสนอ และทำความเข้าใจร่วมกัน นำไปสู่การกำหนดจุดยืนร่วมกัน
- สั่งสม (cumulative) โดยนักเรียน (และครู) เรียนรู้แบบต่อยอดจากตนเองและผู้อื่น เกิดเป็นชุดความรู้ ความคิด ความเข้าใจร่วมกัน กระบวนการนี้ครูต้องมีทักษะและศิลปะในการช่วยทะล่อม
- มีเป้าหมาย (purposeful) แม้การสานเสวนาในห้องเรียนเน้นเสวนาแบบปลายเปิด แต่ก็มีเป้าหมายหลักเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของกระบวนการ

ชุดแนวทาง (Repertoires)

นี่คือหัวใจของบันทึกชุด สอนเสวนาสู่การเรียนรู้เชิงรุก นี้ เขาย้ำว่าเป็นแนวทางที่ให้อิสระครูในการเลือกใช้ และใช้อย่างมีวิจารณญาณ ไม่ใช่ใช้อย่างแข็งทื่อโดยตรง โดยตระหนักว่าการสอนเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนยิ่ง เป้าหมายหลักของการใช้ชุดแนวทางนี้คือ เพื่อให้เสรีภาพในการคิดและการแสดงออกของนักเรียน สู่การเรียนรู้รอบด้าน และลึกและเชื่อมโยง ไม่หยุดอยู่ที่การเรียนรู้เป็นส่วนเสี้ยว ตื้น และมีอคติหรือคับแคบ

เนื่องจากชุดแนวทางนี้เป็นแนวทางสอนเสวนา จึงควรทำความเข้าใจ “การสอน” ร่วมกันเสียก่อน เขาให้นิยามการสอนว่า “เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการ ก เพื่อหนุนให้นักเรียนเรียนรู้ ข” ขยายความต่อได้ว่า การสอนมีโครงสร้าง (structure) และรูปร่าง (form) อยู่ภายในและกำกับโดย เทศะ (space) กาละ (time) และแบบแผน (patterns) การจัดระบบนักเรียน (student organization) โดยดำเนินการเพื่อเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

การสอนจึงเป็นเรื่องของเป้าหมายและวิธีการ

ผู้เขียน (Robin Alexander) เสนอกรอบเพื่อทำความเข้าใจการสอนไว้ดังนี้

Frame	Form	Act
เทศะ		ชิ้นงาน
การจัดระบบนักเรียน		กิจกรรม
กาละ	บทเรียน	
หลักสูตร		ปฏิสัมพันธ์
กิจวัตร กติกา พิธีกรรม		ประเมิน

จุดสนใจของชุดแนวทางการสอนเสวนาคือ ปฏิสัมพันธ์

องค์ประกอบของชุดแนวทาง

สิ่งที่ควรทำความเข้าใจคือ ๕ ระดับของการพูดโต้ตอบแลกเปลี่ยน จากระดับสูงสุดไปสู่ระดับเล็กที่สุดคือ (๑) บทเรียน (lesson) (๒) ธุรกรรม (transaction) (๓) การแลกเปลี่ยน (exchange) (๔) การเคลื่อน (move) (๕) การกระทำ (act) โดยที่การกระทำเป็นหน่วยเล็กที่สุด แยกย่อยไม่ได้อีกแล้ว เช่น ถาม แย้ง ตัวอย่างของการเคลื่อนคือ IRE/ IRF คือหลายการกระทำ หรือชุดการกระทำ เป็นการเคลื่อน กระบวนการเรียนการสอน

ตัวชี้วัด (Indicators)

ตัวชี้วัดความเป็นการสอนเสวนามี ๑๕ ตัว ได้แก่

- เคารพสถานการณ์ ความต้องการ สิทธิ ของนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนจากครอบครัวหรือชุมชนที่สถานการณ์ทางสังคมหรือด้านสุขภาพจะทำให้ไม่มีโอกาสฝึกแสดงออกต่อหน้าผู้อื่น
- มีกติกากันที่ตกลงกันเรื่องการพูด ฟัง และอภิปราย และทุกคนเคารพและปฏิบัติตามกติกานั้น
- มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเอาใจใส่ทั้งที่การพูด และที่การคิดใหม่ เชื่อมโยงไปยังการอ่านและเขียน
- มีแนวทางกว้างๆ และยืดหยุ่นของกลยุทธ์การสอน ปฏิสัมพันธ์ และรูปแบบของการพูดของนักเรียนและครู
- ปฏิสัมพันธ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด และคิดในแนวทางต่างๆ กัน
- คำถามที่ต้องการคำตอบที่มากกว่าการทวนความจำ และทั้งนักเรียนและครูเป็นผู้ถาม
- คำตอบที่ได้รับการตรวจสอบ ติดตาม และขยายต่อ ไม่ใช่ตอบแล้วก็จบ
- คำแนะนำบ่อนกลับที่ชวนให้คิดไปข้างหน้า (feed forward) และเสนอโดยทั้งครูและนักเรียนด้วยกัน
- การเคลื่อนขยายแนว (extending moves) เพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ และขยายความร่วมมือในการเรียนรู้ของนักเรียน
- การแลกเปลี่ยน (exchanges) ที่เชื่อมโยงกันเป็นประจักษ์ของข้อสงสัยของคำถามที่ลึกซึ้งเรื่อยๆ

- การอภิปรายที่แนวคิดได้รับการแลกเปลี่ยนอย่างอิสระ มีการรับฟัง และทำความเข้าใจ
- การโต้แย้งเพื่อทดสอบ และเรียกหาข้อมูลหลักฐาน และกรณีตัวอย่าง
- แบบแผนการจัดระบบชั้นเรียนในด้านการจัดการพื้นที่ จัดกลุ่มนักเรียน ความสะดวกเร็ว และสมดุลระหว่างปฏิสัมพันธ์ทั้งชั้น เป็นกลุ่ม และเฉพาะตัว
- วัฒนธรรมชั้นเรียนที่พลวัตการพูดมีลักษณะรวมกลุ่ม ต่างตอบแทน และสนับสนุนต่อกัน มีเนื้อหาและพัฒนาการที่มีการพิจารณาและคลี่คลายข้อโต้แย้ง มีการสังสมต่อยอด และมีเป้าหมาย
- เห็นทำที่เชิงसानเสวนาชัดเจนในการเรียน ความรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

มีข้อเสนอว่าแก่นของตัวชี้วัดการสอนเสวนา ๒ ประการคือ (๑) การสอนทำให้นักเรียนต้องคิดเอง ไม่ใช่จำความคิดของคนอื่นเอามาพูด (๒) คำตอบต้องนำไปสู่คำถามต่อเนื่อง มิฉะนั้นไม่เป็นการสานเสวนา

เรื่องเล่าจากห้องเรียน

คุณครูมิลค์ - นิตาชล พูนวศินมงคล ครูผู้สอนหน่วยวิชาภูมิปัญญาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเพลินพัฒนา เริ่มต้นนำเอากระบวนการเรียนรู้แบบ สานเสวนาเข้าไปในชั้นเรียนด้วยการสร้างแผนการเรียนรู้ที่มีชื่อว่า “พิชิต ๓ ด้าน เชี่ยวชาญอักษรสูง”

ขั้นตอนแรก เป็นการทบทวนการผันอักษรสูงที่เคยเรียนรู้มาก่อนหน้านี้ ด้วยการหา อาสามาสมัคร ๑๐ คน มาทดลองผันอักษรสูงที่เรียนมาแล้วคนละ ๑ ชุด จากคำที่ ครูเตรียมไว้ทั้งหมด ๑๐ ชุด แล้วชวนกันสังเกตคำที่นักเรียนพบว่าคำที่มีวงสีฟ้าคือ คำที่มีความหมาย จากนั้นครูจึงชวนคุยกันเรื่องความหมายของคำจากประสบการณ์ ของนักเรียนว่า คำเหล่านั้นหมายถึงอะไรได้บ้างเพื่อเป็นการอุ่นเครื่องให้การสนทนา เริ่มต้นขึ้น

เฉา

เเฉา

เเฉ้า

ถ้ง

ถ้ง

ถ้ง

แผน

แผน

แผน

เฟา

เฟา

เฟ้า

สอม

สอม

ส้อม

ในชั้นบททวนนี้สามารถเอื้อให้นักเรียนเกือบทั้งชั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เริ่มจากการมีอาสาสมัคร ๑๐ คนที่เป็นตัวหลักในการอ่าน แล้วยังมีเสียงจากเพื่อนที่คอยตั้งข้อสังเกต และช่วยกันอธิบายความหมายของคำต่างๆ อีกไม่น้อย

ด้านที่ ๑ อ่านอย่างไรให้ลองฝัน ครูเตรียมคำ ๒ พยางค์ ที่เขียนด้วยอักษรสูงมาให้ นักเรียนอ่านพร้อมกันเพื่อเรียกความมั่นใจอีก ๕ คำ

เมื่ออ่านออกเสียงพร้อมกันแล้ว ครูขอให้นักเรียนบางคนช่วยอธิบายถึงลักษณะของสิ่งนั้น เช่น คำว่า ชี้เถ้า นักเรียนคนแรกตอบว่าเป็นผงๆ เมื่อครูถามต่อว่าเกิดขึ้นเมื่อไร นักเรียนอีกคนอธิบายว่าเกิดขึ้นเมื่อเราเอาถ่านไปเผา แล้วก็จะมีชี้เถ้าสีเทาๆ ออกมา จากนั้นเพื่อนอีกคนช่วยอธิบายเพิ่มเติมว่า ชี้เถ้ามาจากถ่านที่เราเอามาทำอาหาร แล้วมันจะเหลือเศษเป็นชี้เถ้า แล้วครูจึงเฉลยด้วยความหมายที่เขียนไว้ในพจนานุกรม โดยเชื่อมโยงจากความเข้าใจของนักเรียนที่ได้กล่าวไปเมื่อครู



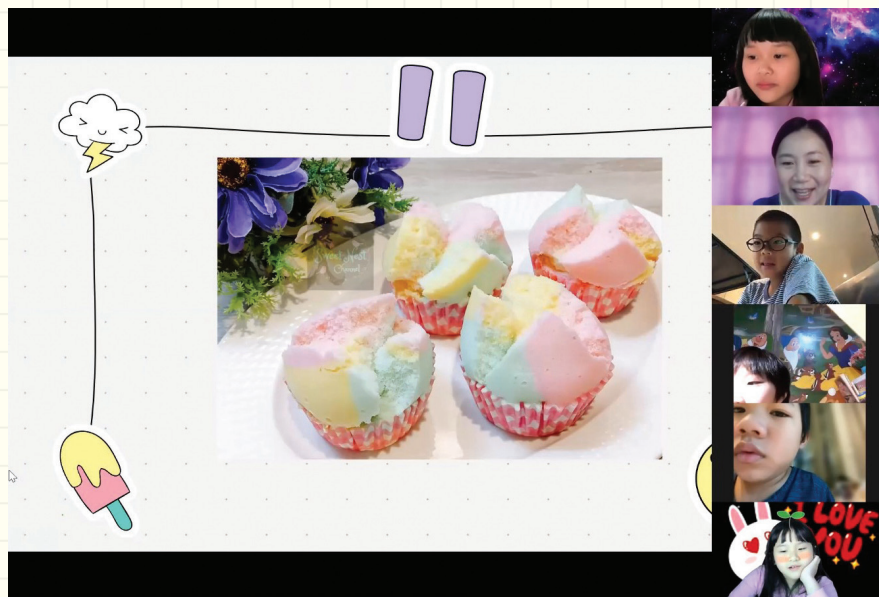
ด้านที่ ๒ เขียนอย่างไรให้ลองผับ

ด้านนี้ครูนำรูปอาหารที่เขียนด้วยอักษรสูง ๕ จาน มาให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนเขียนชื่ออาหารตามเสียงที่ครูพูด นับเป็นการเขียนตามคำบอกที่เรียกความตื่นเต้นฮือฮาได้ไม่น้อย มีนักเรียนคนหนึ่งตั้งข้อสังเกตว่าทำไมชื่ออาหารถึงมีแต่คำว่าผัดทั้งนั้นเลย



ด้านที่ ๓ เช็กให้ชัวร์แต่ละตัวผับอย่างไร

ด้านนี้เป็นชื่อขนมที่ในแต่ละชื่อจะสะกดด้วยอักษรกลางและอักษรสูงปะปนกันอยู่ในการผับจึงมีความยากมากขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง ชื่อด้านนี้จึงคิดขึ้นมาเพื่อให้นักเรียนเพิ่มความระมัดระวังในการเขียนไปในตัว ตัวอย่างเช่น ปุยฝ้าย



เมื่อเขียนกันครบทั้ง ๑๐ คำ แล้วก็มาถึงเวลาของการเฉลย

	วันพุธ ที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔	
	เขียนตามคำบอกคำอักษรสูง	
	๑. ผัดฉ่า	๒. ฐูฉี่
	๓. ผัดเผ็ดถั่ว	๔. เห็ดผัดขิง
	๕. ข้าวห่อไข่ใส่ผัก	๖. ปุยฝ้าย
	๗. ถั่วแปบ	๘. ข้าวจี
	๙. ข้าวโป่ง	๑๐. เต้าส่วนถั่ว

40-18

ครูใช้คำพูดในช่วงนี้ว่า “ขอสำรวจหน่อยว่าวันนี้ใครผันวรรณยุกต์ได้คล่องแคล่ว
มากๆ เลย ได้ไป ๑๐ คะแนนเต็ม ยกมือขึ้นมาเลย... วาว! ขอบอกว่านี่คือไม่ธรรมดา
ไม่ธรรมดาเลยจริงๆ” แล้วชวนคุยต่อไปว่าคนที่ผิด ผิดเพราะอะไร ด้านไหนยากที่สุด

ทั้งห้องลงความเห็นว่ายากที่สุด ไม่เว้นแม้แต่คนที่เขียนได้คะแนนเต็ม ๑๐
หลายคนก็ยังมีความเห็นเป็นอย่างเดียวกัน ครูจึงชวนพิจารณาคำเหล่านั้น เพื่อให้
นักเรียนได้พูดทบทวนออกมาด้วยตนเองว่าเมื่อเป็นคำอักษรกลางก็ต้องผัน ๕ เสียง
พอคำต่อมาเป็นอักษรสูงก็ต้องผัน ๓ เสียง การเขียนให้ถูกจึงเป็นเรื่องยาก

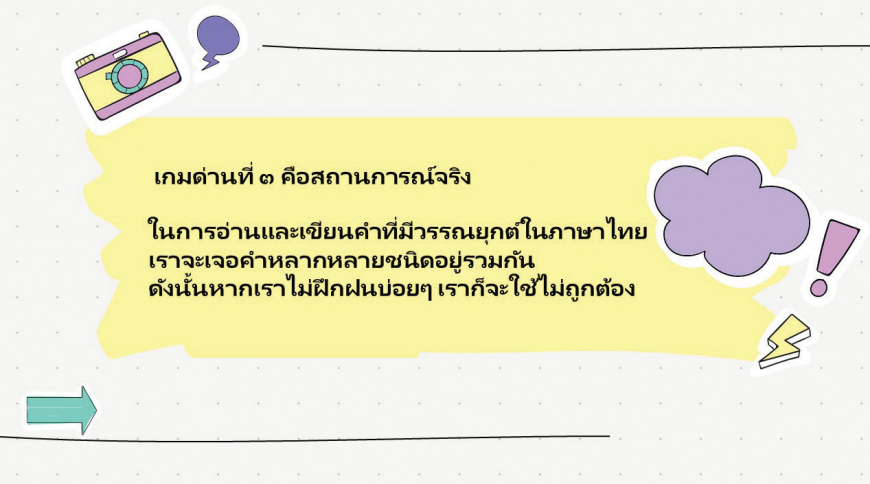
วันพุธ ที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

เขียนตามคำบอกคำอักษรสูง

๑. ผัดฉ่า	๒. อุ๊ฉี่
๓. ผัดเผ็ดถั่ว	๔. เห็ดผัดขิง
๕. ข้าวห่อไข่ใส่ผัก	๖. ปุยฝ้าย
๗. ถั่วแปบ	๘. ข้าวจี
๙. ข้าวโป่ง	๑๐. เต้าส่วนถั่ว

The screenshot shows a digital classroom interface. On the right side, there are three small video call windows showing participants. The main content is a list of Thai words with their tones, numbered 1 to 10. The words are: 1. ผัดฉ่า (Phat Cha), 2. อุ๊ฉี่ (Ue Chai), 3. ผัดเผ็ดถั่ว (Phat Phet Thu), 4. เห็ดผัดขิง (Hee Phat Khing), 5. ข้าวห่อไข่ใส่ผัก (Khao Ho Khai Sai Phak), 6. ปุยฝ้าย (Pui Fia), 7. ถั่วแปบ (Thu Paep), 8. ข้าวจี (Khao Ji), 9. ข้าวโป่ง (Khao Poeng), 10. เต้าส่วนถั่ว (Tua Sun Thu). The words 'ปุยฝ้าย' (6) and 'ถั่วแปบ' (7) are highlighted with green boxes. The date 'วันพุธ ที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔' is at the top.

เมื่อมาถึงข้อสรุปสำคัญ ครูจึงเน้นทั้งด้วยคำพูดและข้อเขียนด้วยการพิมพ์ขึ้นบนจอภาพว่า เกมด่านที่ ๓ คือสถานการณ์จริงที่เราจะพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน



เกมด่านที่ ๓ คือสถานการณ์จริง

ในการอ่านและเขียนคำที่มีวรรณยุกต์ในภาษาไทย เราจะเจอคำหลากหลายชนิดอยู่ร่วมกัน ดังนั้นหากเราไม่ฝึกฝนบ่อยๆ เราก็จะใช้ไม่ถูกต้อง

ภารกิจสุดท้ายที่ครูให้นักเรียนร่วมกันทำในวันนี้คือ การสรุปความรู้เรื่องของการผันอักษรกลางและอักษรสูงจากการเปรียบเทียบความแตกต่าง ซึ่งครูออกแบบให้นักเรียนได้เรียบเรียงความคิดให้เป็นระบบ ด้วยการให้ตารางมาบันทึกความรู้ที่มีผู้นำเสนอขึ้นมา รวมทั้งได้วงเล็บชื่อของผู้นำเสนอด้วย แล้วจึงสรุปปิดท้ายด้วยการยกตัวอย่างคำเพื่อความสะดวกในการทบทวนความจำหากนำมาอ่านในภายหลัง



ความแตกต่างระหว่าง อักษรกลาง และ อักษรสูง



อักษรกลาง เวลาออกเสียง เสียงจะไม่ต่ำไม่สูง เป็นเสียงกลางๆ (ไอแอมส)

อักษรสูงเวลาออกเสียง เสียงจะสูง (อิจ)

อักษรกลางมีพยัญชนะ ๙ ตัว (เต็มเต็ม)

อักษรสูงมีพยัญชนะ ๑๑ ตัว (เต็มเต็ม)

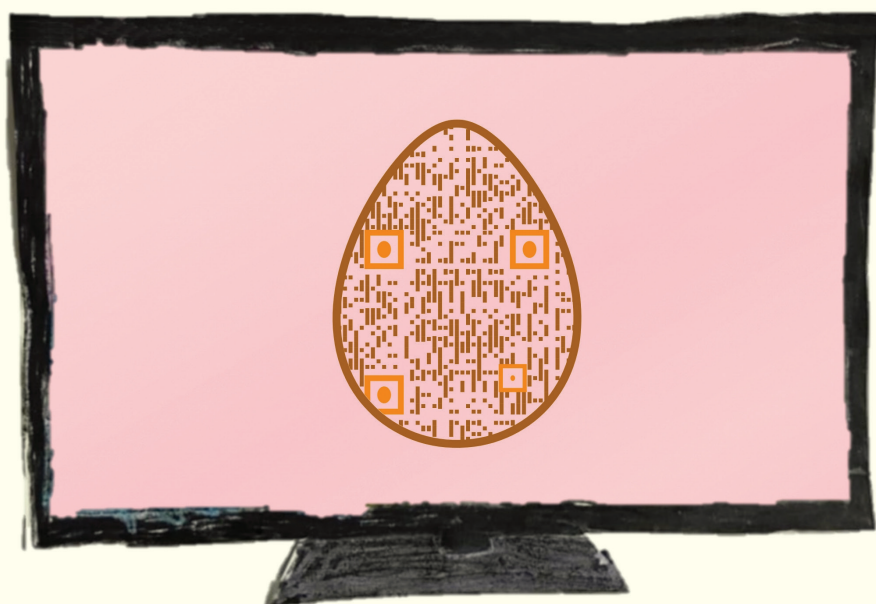
อักษรกลางผันได้ ๕ เสียง สามัญ เอก โท ตรี จัตวา (ปกป้อง+ทับทิม)

อักษรสูงผันได้ ๑๑ เสียง จัตวา เอก โท (โพกส+อิจ)

โก โก โก้ โก้ โก้ (ไอแอมส)

สอม สอม สอม (อิจ)

จะเห็นได้ว่าการสอนแบบसानเสวนาที่เกิดขึ้นกับชั้นเรียนของครูมิลค์ในครั้งนี้ เป็นกระบวนการที่ร้อยเรียงกันมาตั้งแต่ขั้นทบทวนความรู้ ขั้นดำเนินการสร้างประสิทธิภาพการเรียนรู้ ขั้นประเมินความรู้ ไปจนกระทั่งถึงขั้นของการสรุปความรู้ร่วมกันของนักเรียน ซึ่งเป็นบทเรียนที่มีครบถ้วนทั้งตัวชี้แจงงาน กิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ และการประเมิน ตามที่ได้เสนอไว้ใน “กรอบเพื่อการทำ ความเข้าใจการสอน” นั่นเอง



พิกิต ๓ ด้าน เขียวชาญอักษรสูง

คุณครุมีลค์ - นิตาชล พูนวสินมงคล

